بؤیوتموسن قوجاغیندا ایگیدلرسن
ایگیدلیگی سن دنیایا گتیرمسن
آنا یوردو یوو امیزسان آذربایجان
محمد اشراقی

قارا مجموعه شیخ صفی الدین اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بؤلوم ۱۰ .
کلمات و تحقیقات

گئچمیش سایی نین آردی و...
وبیری سی داخی فنائی صفت دیر بقای روح ایله . واول فنا، بشریتدن فنا دیرکی غلبه ی عشقله اولار. یعنی محو آثار بشریت اولار.
و بیری سی داخی فنای روح دور بقای حق ایله . یعنی وقتی کی بیر کیمسه انوار الهی ایله متجلی اولسا، محو اسم بشری و قطع کدورات طبیعی و قلع رسم انسانی ائدر. و حضرت حق تعالی وحدانیتده اثبات ائدر. بو مرتبینه فنای فی الله دئیرلر.
حضرت شیخ بو محلده بو بئیتی انشا ائتدی :

چون روح در نظاره ،فنا گشت این بگفت :
نظاره ی جمال خدا، جز خدا نکرد .
بو بئیتین مقابیله سینده بیر عربی داخی بویوردوکی :
فافنوا ثم افنوا ثم افنوا ،
واتقوا ثم اتقوا ثم اتقوا .
انواع فنا تربیت دن معلوم اولار.
...-۱۰-
آیتدلار حضرت شیخ صفی الدین -قدس سره العزیز-کی:کؤنولون گیسوسو نئجه دیر و نئجه نسنه دیر؟حضرت شیخ جاوابیندا بویوردوکی :
کؤنولون گیسو سو اوچ دور : گونش دیر، سو دور و یئر دیر .
آدام اوغلانینین کؤنلو بو اوچ نسنه ده صورت گؤسترر.
اولا: آفتاب صورتینده .زیرا کی گونش جمیع یئره و جمیع نسنه یه ایریشر و جمیع نباتین و حیوانین و معادینین پروریشی ،اوندان دیر. لاجرم اهل دل داخی آفتاب مثلینده شؤیله دیرکی تربیتی جمیع نبات و فوا که و جواهر ،کان دا و معادین ده پرورش دوتوب ،حرارت اماکن اوندان بولارلار و بونجیلایین طالیبلرین تربیتی و رنگ [و] بوی و طریقتی داخی اولموش بیر زمهریر شدتیندن حایات بولماق کیمی بیر اهل دلین تربیتی حرارتیندن و ارشادیندن حاصیل اولار.
شؤیله کی آفتاب جمیع یئره یئتیشیر . صاحبدل داخی جمیع طالیبلره و مریدلره یئتیشر و کؤنلوللینه حایات وئرر و بیر فرقه یه داخی اهل دل صورتینده گؤرونر. شوندان کی جمیع نسنه نین طهارتی سو ایله دیر. طالیبلرین داخی کدوراتی نفسانی دن طاهیر اولماسی اهل دل ایله اولار. شؤیله کی جمیع نسنه ،سودان حایات بولار . صاحبدل داخی سبب حایات دیر. زیرا طالیبلرین اؤلموش کؤنوللرین زینده قیلارلار.
آردی وار

آشنایی با مشاهیر آذربایجان

زندگی نامه کریمی مراغه ای

ادامه از شماره قبل و...
رفته رفته بازی با الفاظ او را متوجه این واقعیت ساخت که کلمات را به‌رشته کشیده و از جابجائی حروف، کلمات موزونی را به‌وجود آورد. گاه می‌ایستاد و آنچه را که زمزمه می‌کرد روی ورق پاره‌هایی می‌نوشت. ولی دل و جرات آن را نداشت که نوشته‌ها و گفته‌هایش را در محضر استاد خود ذاکر ارائه دهد، چرا که می دانست پدر از چهره‌های ادب و شمع محفل ادیبان شهر می‌باشد. تا اینکه روزی از روزها مرحوم ذاکر مراغه‌ای در کنار بساط دست‌فروشی پسرش حسین کریمی چشمش به پاره کاغذی افتاد که روی آن حروف و کلماتی به نظم کشیده شده بود، حدس می‌زد پسرش با یک تعلیم و تربیت جزئی روزی و روزگاری در سلک شاعران قرار گیرد، ولی واقعیت این است که مرحوم ذاکر هرگز در دوران ۱۵سالگی پسرش نمی توانست این پیش‌بینی را داشته باشد و شاید در آن زمان این تصور نمی رفت که روزی اشتهار و شهرت دست پرورده‌اش فراگیر خواهد بود و باز نمی‌توانست پیش‌بینی کند که شاگرد مکتب آموز پدر روزی و روزگاری در مقام استادی محافل ادبی قرار خواهد گرفت و شمع جمع ارباب فضل و دانش و شعر و شاعری خواهد بود. به‌هر تقدیر پدر دست فرزند خود را گرفت و به‌سوی گلستان و بوستان همیشه پربار شیخ اجل سعدی شیراز برد و این بار باب شعر و شاعری را رو در روی فرزند قرار داد و به تدریس فنون فصاحت و بلاغت و قواعد پیچیده شاعری پرداخت. حسین کریمی مراغه‌ای با دلی پر شور و احساس رقیق و دلی پرکینه از بازی زمان با چشمانی کینه توزانه به آنان که در پایمال کردن حقوق انسان‌ها وحشیانه همّت گماشته اند، نگریست. تضادهای ناروای حاکم بر جامعه را مورد بررسی قرار داد و آنان را در قالب اشعار خود گنجانید. گرچه استاد ذاکر از پیشرفت شاگرد خود خوشحال بود ولی عقیده و ایمانی که به خاندان عصمت داشت افکار فرزند را به‌سوی قتلگاه سالار شهیدان و ظلم و جنایت یزیدیان سوق داد.

ادامه دارد

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نگارش: حسین متقی

به سرپرستی :سید محمود مرعشی نجفی

یوسف و زلیخا

ناظم :شمس الدین احمد بن سلیمان بن کمال ،ادرنوی مشهور به «کمال پاشا زاده » (متوفای سال ۹۴۰ه./۳۴-۱۵۳۳ م).
موضوع :ادب منظوم /**زبان :**ترکی عثمانی .
آغاز : «افتاده ....
امین وحی صاحب سر معراج
سر عرشه براقی نعلدر تاج
فروغ پرتو آینه ذات
انک نوریله روشن جمله ذرات .»
انجام: « ...
جهان سرکشلرن امرینه رام ات
اکی عالمده مقصودن تمام ات
دلم خسته و قلم شکسته
زانست خطم شکسته بسته .»
گزارش متن :ترجمه ای آزاد و. منظوم از داستان یوسف و زلیخا از اثار «نورالدین عبدالرحمن بن احمد، جامی » (متوفای ۸۹۸ه./۹۳-۱۴۹۲ م)است که «کمال پاشازاده » قبل از سال ۹۱۸ ه./ ۱۵۱۲ م به صورت مثنوی در (۱۰۰۰)بیت به نام سلطان با یزید خان دوم (۹۱۸-۸۶۶ ه./۱۵۱۲ -۱۴۸۱ م)به نظم در آورده است؛ نسخه حاضر به جهت افتادگی حدودا هفت هزار بیت دارد . ناظم از علما ،شعرا و دانشمندان زرگ عثمانی(ترکیه)است که اثار فراوانی را در علوم گوناگون از خود به یادگار نهاده است، بخشی از اثار وی را اسماعیل پاشا بغدادی در اثر گرانقدر خویش هدیه العارفین احصاء نموده است .
گزارش نسخه : نوع خط: نستعلیق تاریخ کتابت: سده ۱۳ ه./۱۹ م عنوانها و نشانیها:شنگرف و بیشتر عناوین نانوشته نوع کاغذ: شرقی تعداد برگ :۲۹۹ تعداد سطر : ۱۵ اندازه متن : ۱۴/۵×۶ س اندازه جلد :۲۱/۵×۱۳/۵ س نوع جل‌د: تیماج قهوه ای روشنتیره ،با ترنج گل و بوته
ویژگیهای نسخه :
بخشی از برگها رطوبت دیده و نیز آثار چربی در برخی برگها دیده می شود؛ برگهای آسیب دیده نسخه از سوی متخصصان بخش آفت زدائی و اسیب شناسی این کتابخانه ترمیم گردیده است . برگها مجدول به خطوط شنگرف می باشد . در آغاز تملک «السید ...»آمده و مهرهای بیضی «عبده عثمان بن صادق »و...در آغاز و فواصل برگها مشاهده می شود .
عثمانلی مؤلفلری ،ج ۱ ،صص۲۲۴-۲۲۳ ؛فهرس المخطوطات الترکیه العثمانیه فی دارالکتب المصریه بالقاهره ،ج ۴،ص ۲۷۷ ؛کشف الظنون ،ج ۲ ،ص ۲۰۵۵ ؛هدیه العارفین ،ج ۲ ،صص ۱۴۲-۱۴۱

«شماره ۸۲۸۹ مجموعه »

پادشاهلا پینچی

گنچمیش سایی نین آردی ...
وزیر دئدی :
آکیشی ، ایندی سن ده دی گورئم بو ساعات پادشاه نه ائله ییر ؟
پینه چی بیر آلتدان یوخاری باخیب دئدی :
سن بیلیرسن که ، پادشاه بویوک آدامدی ، ائله آداملارین حقیننده دانیشاندا گرک بیر آز حرمتلی اولاق . ایندی من اوتورموشام قورو یرده قاباغینا دا جیریق -جیندیر آیاق قابی لار ،بورادان شاهین حقیننده دانیشماق اولار ؟ گل سن آتی وئر منیم او زرلی عبانی دا سال چیگنیمه ، قامچی نی دا وئر الیمه سونرا دئییم :
وزیر راضی اولدی ،آتدان دوشدی ، اوساعت پینه چی سیچرابیب میندی آتا ،وزیرین زرلی عباسینی چیگنینه سالیب دئدی :
وزیر بیل آگاه اول ،بو ساعت پادشاه سنین کیمی آتلی لاری ائله ییر پیاده ، منیم کیمی پیاده لری ائله ییر آتلی .، دی خداحافظ .
پینه چی آتا بیر قامچی ووروب گوزدن ایتدی ، وزیر ها گؤزله دی پینه چی گلیب چیخمادی .آخردا سوبیو سوزوله -سوزوله گلدی پادشاهین یانینا .
پادشاه دئدی :
وزیر گورور سنمی دنیادا نئجه آداملار وار ؟ ایندی دی گوروم . وزیر لیگه او لایقدیر ،یوخسا سن ؟ وزیر پینه چی نین اوندان عقللی اولدوغونی بوینونا آلدی . شاه پینه چی نی تاپیب اونو وزیر تعیین ائله دی .

آردی وار

آرخیندا

آرخیندا آخان هر سویا قوربان اوللام،
خاصیتین اود! یولوندا جاندان اوللام.

هر تاپدادیغین تورپاغا اوللام بیر قول،
عطرینله گلن یئللره حئیران اوللام

طنزشاعرلریمیز

وحید وجدانی

وحید وجدانی متخلص به صفیر در سال ۱۳۶۷ شمسی در شهرستان مراغه به دنیا آمد. وی در سال ۱۳۹۰ شمسی وارد انجمن ادبی اوحدی مراغه شد. مجموعه ای از رباعیات و چهارپاره های او به علاوه چند غزل و شعر آزاد، به گزینش خود شاعر با نام گولوم بو داغدان چیخاجاق در سال ۱۳۹۶ شمسی از طرف انتشارات آواز و همکاری نشر یاشماق به چاپ رسیده است.
نمونه هایی از چهارپاره های طنز او را میخوانید:

شنلیک لریمیز سولورسا نئیلک سولسون
جیب دفتریمیز ده گوزیاشیلان دولسون
هرگون سینه میزده تزه نیسگیللر ایزی...
یارب سنه غملر قدری شوکر اولسون
****
یارانه گلنده بازارا دسته گئدیر
آخشام چاغی ملت ائوینه خسته گئدیر
هر زاد تؤکولور سو قیمت ایلن آنجاق
بیر دامجی فقط سو قیمتی اوسته گئدیر
****
مین بیر جوره خسته لیک یاتیر گوزلریمه
یئر گؤی ده تیکان اولوب باتیر گؤزلریمه
چوخداندی قوجالمیشام آما گؤرستمیر
گوزگوم ده داها یالان ساتیر گؤزلریمه

***قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی**

آذربایجان ادبیات تاریخنه بیرباخیش

-۷-

مرثیه ادبیاتی

گنچمیش سایی نین آردی و....
صافی نین شعرلری نین بیر قسمی «گنجینه ی حسینی »آدلی کتابدا تبریزده سعادت کتابخاناسی طرفیندن چاپ اولدو . کتابین ایکینجی جلدی مطبعه ده یازدیغی اوچون آرادان گئتدی . بو کتاب ۱۹۸۲ م ده فردوسی کتابخاناسی طرفیندن تبریزده یئنی دن چاپ اولدو . نمونه اوچون اوندان بیر نوحه (حضرت قاسم دیلیندن)و بیر غزل نقل ائدیریک :(قاسم امام حسن ین اوغلودور . عاشورا گونو یئنی داماد اولموشکن شه ید اولموشدور).
عمو من بیر غزالم قالمیشام صیاد الینده
قویما بو یالقیز جوانی مین نفر جلاد الینده
ای عموی گولعذاریم، قالماییب صبر و قراریم
کیم گؤروب ای تاجداریم قان حنا داماد الینده

آتش دل بیر طرفده ،دیلده نیسگیل بیر طرفده
قانلی قاتل بیر طرفده خنجر فولاد الینده
مرغ دل قالدی هوسدن ،آز قالیر چیخسین قفسدن
قاسم ین دوشدو نفسدن فرقه ی بیداد الیندن

کیم گؤروب آخر بو حالی، اووجو سیراب اوویارالی
گؤر گؤزومده اشک آلی رحمسیز صیاد الینده
غزل :
نئیله میشدیم ای فلک بو نوع خوار ائتدین
منی سالدین غزتدن ذلیل روزگار ائتدین منی
گونده بیر آزاریله وئردین زبسکی دردسر
متصل بیمارو زار و بیقرار ائتدین منی
خسرو خوبان یانیندا اعتباریم وار ایدی
بیلمیرم علت نه دیر بیر اعتبار ائتدین منی
زمره ی عاشقا باخدین مستحقین تاپمادین
درد و غم چکمکده آخر اختیار ائتدین منی
عقلیمی آلدین مقصر ائیله دین ناحق یئره
آخری یار آستانیندان کنار ائتدین منی

صراف :(۱۹۰۷-۱۸۵۴)
حاجی رضا صراف تبریزلی حاجی محمدین اوغلودور . گنجلیگی نین ایلک چاغیندا تحصیل و تجارتله مشغول اولموش و حیاتی نین چوخ قسمینی علم و ادبیات و خیر ایشلرینه حصر ائتمیشدیر .
صراف مرثیه شاعرلری نین ان گؤرکملیسی و یا ان گؤرکملی لریندن بیری دیر . اونون نوحه و غزللرینی احتوا ائدن تورکجه دیوانی تبریز و تهراندا چاپ اولموشدور . دیوانین سونوندا بیر تک فارسجا غزلی واردیر .
دیوانی حضرت علی (ع) نین مدحینده سؤیله نمیش بیر قصیده ایله باشلار . نوحه لر کربلا شهید لری و یاخین اقربالاری نین دیلیندن سؤیلنمیشدیر .
صرافین شعر دیلی ساده، آخیجی و خلقین دیلیله اوزلاشیر . نوحه لرینی اوخورکن اوزولمه مک مومکون دگیل .
آردی وار

آتالاسوزلری

دیندیرمه دمیرچینی درد دئشیر ایچینی!

داها اونو گؤره نمزسن او دا بوپیودور یازدا گلر!

ایچی دولودور بوشونان!

تره زینین آغیر باشی آپارار!

باغا یئرییه نمه ییردی بالاسینی دا دالیسینا آلدی!

او هولودور جوت-جوت یئیه رلر!

احمد احمد سنه نه زحمت!

احمد ائولندی ماحی دیللـه نـدی، باجارانمادی قاچدی گیزلندی!

من چالدیغیم بالابانین سحر سسی چیخار!

کوره نی باغلامیشیق!

بو گون بولامامیز وار!(آرواد دوغوب)

ده ده میزین مالی شریک دوشوب!

توپورجه ییم یئرده قورویونجا گل!

بیلمجه لر

تاپ تاپماجا ، قاب آلتداجا ، یومورو بیچه ، چیت که سه : قونشو پایی

تاپ تاپماجا ، قولاخلاری یاپاجا ، گؤزلری پیالاجا ، آیاخلاری سیرفاجا : دَوه

تاپ تاپماجا ، یاپ یاپماجا ، ممه لی خوجا ، دیشلری یوخ : تویوق

تاپ تاپماجا ، یئر آلتداجا ، سامیر آلی ، ساققالی قوجا : سیچان

تاپیشیدیرم هوپوشدوروم ، چاتلاقیوا یاپیشدیریم : یاماق

تارتی دا چکیلمز ، بازاردا ساتیلماز ، بالدان شیرین دادی وار ، یئمک اولماز جانی وار : کورپه اوشاق

تارتی وار داری وار ، هر بیر بویادا بویاسی وار ، سالیب اوستونده اوتوررام ، ییغیب آغاجا ووررام : گبه

تاری دان آشاغی ، کیشیدَن اوجا : بؤرک ، پاپاق

تاری دان قوخماز ، اوچماق دان دویماز : اوشاق

طنزدراشال وحکم آذربایجان

*موفته کیلیمین اوجوندان یاپیشماز
*من موتالدان ال چکدیم موتال مندن ال چکمیر
*منه سو چیخماز سنه کی چؤرک چیخار .
*مشه ده قورد آزایدی بیری ده گمی ایله گلدی .
*مین کوزه قیلپ قویوب .
*ناخیرچی قیزی نین غئیرتی ،ناخیر گلنده توتار.
*ناخیر کؤکوندن گدیب ،بو آلا دانا آختاریر .
*نوودانا مینماق شوقوندان دوشدوم .
*نخنکچی صاحب سلیقه اولار قلبی ده شیشه دن نازیک .
*نیسیه گیرمز کیسییه .

قیاشعرلر

نوروزنامه

رنجدوزان

نوروز عمی جان یوخوسلار وئرمه دین ده یر
یوخسوللارا بایرام لاری ائیله دین زه هر
بیر بوللو گتیردین بولارا غمله-کدر
قالماز بئله های ایله گلن- هویلا گئدر

نوروز عمی جان گلیب بیزه آش گتدی
آش دا ائله آلتی داش اوستو یاش گتدی
قارون زادا حضرت لره هر جور یئمک
یوخسوللارا اوچون یاوانجا دویماش گتدی

نوروز عمی جان بیزیم ائوه خوش گلدین
آمما حئیف اولسون کی الی بوش گلدین
فارسی دئمه لی عموی پاسیان سان
آمما بنره ده مثل جرج بوش گلدین